

non est hoc consentaneum intellectualibus ac liberis creaturis: et ideo nullus scholasticus hoc docuit. Præsertim vero improbable est, quod inferiores beati videant omnia cogitata superiorum, vel quod omnes viderent quidquid Christi anima agere disponit, etiam per voluntatem creatam, nam de increata jam supra dixi, non omnes videre omnia, quæ Deus facere disposuit. Unde etiam non spectat ad statum angeli custodis, ut videat omnia, quæ ventura sunt, vel quæ Deus disposuit circa hominem curæ suæ commissum, ut ex Daniele 10, colligitur: satis ergo est, quod unusquisque videat ea, quæ expediunt, ad suum ministerium convenienti modo exequentium.

17. *Secunda interrogatio.* — *Opinio Cajetani.* — *Non placet.* — In alio ordine constituuntur ea, quæ beati reliquerunt in hac vita et erant suæ curæ commissa, si talia sint, ut merito ceaseantur adhuc habere specialem curam eorum. Ut, verbi gratia, quod fundator alicujus religionis de illius progressu et augmento curam habeat et cupiat scire et sic de aliis. Et de his etiam censetur unusquisque videre, quæ ad suam providentiam aliquo modo pertinent. Potest vero de his interrogari, an ceaseantur hoc modo pertinere ad statum beati solum ea, quæ hic reliquit in instanti mortis suæ, an etiam, quæ postea fiunt. Nam Cajetanus, 3 p., quæst. 10, art. 2, priori modo explicat hujusmodi statum. Unde dicit, beatos solum videre in Verbo formaliter ea, quæ ad eos pertinent in instanti mortis; quæ vero ex illis postea eventura sunt, tantum causaliter, seu per novas revelationes in Verbo cognoscere. Sed hoc non placet etiam aliis Thomistis, quia ratio supra facta æque procedit de omnibus, et ideo melius dicitur, hæc omnia sive sint præsentia, sive præterita, sive futura, quæ pertinent ad aliquem beatum, ab ipso videri in Verbo. Addit tamen Ferrarius, dicto cap. 59, non videri simul a principio beatitudinis, sed successive prout res istæ fiunt. Sed hoc jam est a nobis in superioribus improbatum; quia non potest in visionem beatificam cadere mutatio, nec successio illa fieri potest sine mutatione aliqua. Quid autem hoc auctores moverit, statim dicam.

18. *Tertia inquisitio.* — *Prima opinio.* — *Secunda opinio vera putatur.* — Tertio inquiri potest, an orationes, quæ in Ecclesia funduntur ad sanctos, pertineant hoc modo ad statum eorum, ita ut in Verbo eas videant. Aliqui Thomistæ negant et aperte Cajetanus

nuper citatus. Nihilominus idem Cajetanus 22, q. 83, art. 4, circa solutionem ad secundum docet, beatos videre has rationes in Verbo, et idem sentit D. Thomas ibi et 3 p., quæst. 10, art. 2, et in 4, d. 45, quæst. 3, art. 5, et inclinatur Magister, cap. penult., Ferrarius 3, contra Gentes cap. 60, Sotus supra et Gabriel, lect. 3, in Cano, lit. E, et favet Concilium Senonense in decretis fidei, cap. 13. Videturque valde consentaneum consuetudini Ecclesiæ et modo, quo ad sanctos preces fundit: nam plane supponit eos actu videre has nostras actiones, ex vi suæ beatitudinis. Et ideo fortasse oramus potius nunc ad sanctos beatos, quam in veteri testamento, quando justii mortui Deum nondum videbant. Et hæc opinio magis pia videtur, et quæ eadem facilitate defendi potest qua dicitur, beatos videre quascumque alias res, quia revera merito desiderabunt beati cognoscere eos, qui in hac vita ipsos speciali amore prosequantur, aut eos honorent et cum eis loquantur, et hic appetitus altiori modo satiabitur per ipsam visionem: ergo si commode fieri potest, ita fiet.

19. *Objectio.* — *Responsum.* — Sed objici potest, quia ex his sequitur, ut interdum inferior beatus plura videat in Verbo, quam alius beator, quia possunt plura pertinere ad illius statum, vel plures orationes ad illum fundi. Sed, omissis aliis solutionibus, respondetur, concedendo sequelam scilicet, quod ex rebus his, plures videri possunt aliquando ab inferiori beato. Neque inde fit, eum simpliciter melius videre Deum, quia non erunt cætera paria. Nam alius beator et clarius videbit Deum et ex aliis rebus vel plures, vel meliores agnoscat, si oportuerit. Item dici potest, licet aliquis beatus non postulet visionem aliquarum rerum, eo quod ad suum statum pertineant, tamen si ex perfectione, seu abundantia beatitudinis id sequatur fieri posse, ut ea videat: atque ita fortasse beator videbit omnia individua et contingentia, quæ inferior beatus videt, licet non ex speciali ratione sui status, sed ex perfectione beatitudinis suæ.

20. *Secunda objectio.* — *Responsum.* — Hinc vero sumitur ultima objectio, quæ fere contra omnia dicta procedit. Nam perfectio beatitudinis commensuranda est juxta merita: fieri autem potest, ut aliquis non habeat tot merita, quæ visionem postulent adeo perfectam, ut sufficiat ad videnda omnia quæ diximus: ut videtur, verbi gratia, verisimile in infantibus. Sed ad hoc dicendum est, supposita probabilitate eorum quæ dixi, Deum ita dispo-

suisse statum beatorum et perfectionem illius visionis, ut quælibet, etiam in infimo gradu, potens sit ad videndum omnia, quæ in prima et secunda parte hujus capituli dicta sunt. Unde licet beatus infimum habeat meritum, vel nullum proprium, accipiet visionem cum perfectione necessaria ad videndum res fidei et naturales. Unde fit, ut addita aliqua perfectione meritorum possit videri aliqua contingentia, quæ ad suum statum pertinuerint. Vel certe dicere possumus omnia, quæ in hoc capite diximus cum limitatione esse accipienda et quasi sub conditione, si talia fuerint merita beati in hac vita, ut per ea meruerit prædicta omnia obtinere et videre per suam essentialem beatitudinem. Quod si talia non fuerint, satis erit, quod per gloriam accidentalem, seu per novas revelationes aliqua videat.

CAPUT XXIX.

CUR VISIO DEI CLARA NON SIT EJUS COMPREHENSIO,
ET QUOMODO AB ILLA DIFFERAT.

1. *Ratio dubitandi.* — Difficultatem hanc in hunc locum remisimus supra, capite quinto, quia non poterat comparatio hæc recte fieri nondum intellecta perfectione et objecto illius visionis. Est ergo ratio difficultatis, quia per visionem cognoscitur totus Deus et quidquid in illo est formaliter, ergo illa visio est comprehensio Dei, juxta definitionem Augustini, Epist. 112, cap. 8: *Illud comprehenditur, quod ita videtur, ut nihil illius lateat videntem.* Sic enim nihil Dei latet videntem Deum. Et si enim latent creaturæ, illæ non sunt Deus, neque aliquid Dei, neque in Deo sunt formaliter: prout autem sunt eminenter, omnes videntur per illam visionem, ergo absolute nihil Dei latet videntem.

2. *Communis decisio.* — *Dubium.* — Ad hanc difficultatem communis responsio est, videntes Deum, licet totum Deum videant, non tamen videre totaliter, et ideo non comprehendere illum. Sed oportet explicare quid sit videre totaliter. Nam si sumatur ex parte objecti necesse est, videri totaliter, si totum videtur, quid enim esse potest ex parte objecti, quod aliquid videatur totaliter, nisi quod omnis res, vel modus, aut ratio realis, quæ in objecto fit, omnino videatur, nihilque occultetur: hoc autem modo videtur Deus a beatis. Si autem sumatur ex parte actus videntis, nihil aliud significabit, nisi quod objectum summe videatur

per visionem summe claram et perfectam ex conatu et conditione videntis. Hoc autem modo non tantum Deus, sed etiam omnis creatura erit incomprehensibilis, nisi a solo Deo, quia a solo illo erit cognoscibilis summa claritate possibili. Atque ita Deum esse comprehensibilem non erit singulare attributum ejus, nec indicabit aliquam excellentiam in illo, quatenus cognoscibilis est.

3. *Prima opinio.* — *Refellitur.* — Propter hoc aliqui (quos supra retuli) dixerunt illud *totaliter* ex parte objecti, seu Dei, accipiendum esse, ita ut necessarium sit, videntem Deum, non videre in illo omnem perfectionem formaliter in eo existentem, vel non omnem modum ejus in ipsomet objecto existentem etiam formaliter, ut illum non comprehendat. Sed hæc sententia improbabilis est, ita enim defendit, Deum non comprehendi, ut inde plane sequatur, non etiam videri. Nam Deus summe unus et indivisibilis est, quare si aliquid illius non videtur, totus non videtur. Item sicut omnia attributa sunt de essentia Dei, ita modus realis cujuscumque attributi, qui in Deo ipso sit, est de essentia Dei: unde si videtur attributum sine tali modo, non videtur, ut est peculiare attributum Dei et consequenter non videtur Deus. Denique supra ostensum est, ex his, quæ in Deo sunt formaliter, nihil posse latere beatum, sive sit attributum, sive modus vel gradus ejus. Quæ veritas cum de potentia absoluta probabilior multo sit, de potentia ordinaria et de facto est longe certissima.

4. *Secunda opinio.* — *Quatuor modi incomprehensibilitatis.* — Aliter ergo Nominales, cum doceant, per visionem Dei nihil cognosci posse, præter ea, quæ in Deo sunt formaliter, fatentur omnem claram visionem Dei esse comprehensionem ejus, si sola definitio ab Augustino tradita consideretur, quia revera nihil Deum videntem latet. Ut autem dogma fidei defendant, quod Deus est incomprehensibilis, alios quatuor modos comprehensionis multiplicant. Inter quos unus est supra tactus, quod res videatur summa visione possibili ex parte videntis. Et hanc etiam vident non sufficere, propter argumentum a nobis factum. Addunt ergo tertium modum comprehensionis, quando totum aliquid ita videtur, ut partes ejus distinctissime penetrentur. Quomodo Deus comprehendi non potest, cum partes non habeat. Sed hæc comprehensio corporalium rerum, vel compositarum propria est, tamen ad communem rationem comprehensionis valde accidentaria est. Nam res invisibilis, ut punctum, vel

angelus comprehendi potest, unde cum dicitur de ratione comprehensionis esse, ut totum id, quod comprehendi dicitur, in comprehendente claudatur, illud *totum* non dicit relationem ad partes, sed absolute sumitur pro integra, seu perfecta re.

5. Addunt ergo quartum comprehensionis modum, ad quem dicunt necessarium esse, ut inter cognitionem et objectum tanta, ac talis servetur proportio, ut quantum objectum cognitum excedit in perfectione alia objecta cognoscibilia, tantum excedat cognitio comprehensiva ejus omnes alias cognitiones. Constat autem hoc modo, solam visionem increatam Dei ita comparari ad Deum, quia Deus infinite simpliciter excedit omnia objecta visibilia, infinitate (inquam) in genere entis et eodem modo excedit visio increata omnes visiones alias possibiles Dei, etiamsi cum intensione, vel claritate infinita intelligantur, quia in genere entis semper sunt finita simpliciter et ita exceduntur a visione increata infinita simpliciter. Sed hoc etiam non satisfacit, quia illa acceptio comprehensionis pro libito cogitata est ad fugiendam difficultatem. Et quia nulla ratione et usu loquendi probatur, illam proportionem esse necessariam ad comprehensionem intellectualem præsertim, quia si illa perfectio, in qua fit proportionalis comparatio, non deseruit ad manifestandum amplius *objectum cognoscibile*, materialiter et impertinenter se habet ad rationem comprehensionis; ut in comprehensione corporali, a qua sumpta est metaphora, videre licet. Nam inter cælos, verbi gratia non minus dicitur nonum cælum comprehendere octavum, quam cælum empyreum comprehendere nonum, etiamsi nonum cælum non tantum excedat in perfectione substantiali octavum cælum, quantum exceditur ab empyreo: et annulus argenteus non minus comprehendit digitum quam aureus, licet materialiter non sit tam perfectus.

6. Denique addunt alium modum nimirum, ad comprehensionem necessarium esse cognoscere rem sub omnibus prædicatis, quæ illi convenire possunt, et hoc modo aiunt solum Deum de se cognoscere omnia prædicata quæ illi tribui possunt et ideo solum ipsum se comprehendere. At enim, vel intelligunt necessarium esse cognoscere omnia illa prædicata, ut distincta, vel ut sunt unum in re. Primum necessarium non est ad comprehensionem, imo repugnat comprehensioni illius rei, in qua talia prædicata nullo modo distinguuntur. Quia oportet, ut videatur et intime cognoscatur,

prout in se est, quanto autem melius cognoscitur, tanto magis cognoscitur, ut una et consequenter sine ulla distinctione attributorum, quæ de illa prædicari possunt. Atque ita Deus se comprehendit, non cognoscens aliquam infinitatem prædicatorum, quæ de ipso cognosci possint, sed simplicem perfectionem infinitam. Si vero id intelligatur secundo modo, sic omnes videntes Deum vident omnia, quæ de illo prædicari possunt, quia videt omnia, quæ in ipso sunt, ut diximus.

7. Est ergo valde difficile, congruentem rationem reddere, cur Deus non comprehendatur a videntibus ipsum, si in Deo ipso nihil aliud videri potest, nisi quæ in eo sunt formaliter. Quod etiam declaratur. Nam Deus ipse licet simul cognoscat se et creaturas, non se comprehendit, quia cognoscit creaturas, sed quia cognoscit omnia, quæ in ipso realiter, ac formaliter sunt, quia juxta prædictam sententiam, reliqua tantum concomitanter cognoscuntur et ita inde non percipitur cognitio Dei. Ideoque nihil potest ad ejus comprehensionem id pertinere. Ergo ex parte objecti cogniti per comprehensionem, non est differentia inter visionem increatam Dei, ut ad ipsum terminatur præcise et visionem beatorum, sed illa, ut sic est comprehensio, ergo et aliæ.

8. *Aliqui conantur reddere rationem.* — Nihilominus moderni, qui cum Nominalibus negant videri creaturas in Verbo, ex hoc ipso conantur reddere rationem, ob quam visio beatifica non est comprehensio Dei nimirum, quia de ratione comprehensionis est, ita videre totum, quod est in re formaliter et intrinsece, ut ex vi talis visionis etiam cognoscatur quidquid ex tali re consequi potest, vel ab ea pendere. In quo non oportet comprehensionem intellectualem æquiparare omnino corporali, a qua sumpta est metaphora: quia non oportet metaphoram esse similem in omnibus. In corporalibus ergo, ut unum corpus comprehendatur ab alio non oportet, ut in eo includantur omnia, quæ ab ipso pendent, quia non pertinent ad quantitatem ejus. In objecto autem intelligibili est necessarium ad comprehensionem illius, cognosci quidquid ab illo oriri, vel pendere potest, quia totum hoc censetur ad illud objectum pertinere, ut cognoscibile est. At vero per visionem beatam non potest ita cognosci Deus, ut simul per illam visionem et ex vi illius videantur creaturæ, quæ a Deo pendere et procedere possunt, ut hi auctores supponunt: inde ergo fit, ut illa visio non possit esse comprehensio.

9. *Non admittitur.* — Hæc vero responsio, licet vero principio utatur, ut mox dicemus, tamen non video, quomodo applicare illud possit, si consequenter loquatur. Tunc enim ad comprehensionem rei necessarium est, cognosci omnia, quæ ex illa manare possunt, vel pendere, quando hoc confert aliquo modo exactam rei cognitionem, vel quando in re, vel ex re comprehensa cognosci potest id, quod ab illa fit, vel fieri potest. Sed Deus non ita comparatur ad suos effectus, ut isti auctores dicunt, ergo cognitio effectuum nihil referre potest, ad comprehensionem Dei, sive eodem, sive diverso actu videantur. Major patet, quia si cognitio effectuum non est in causa, neque ex causa, nullo modo pertinet per se ad perfectam cognitionem causæ; ergo neque ad comprehensionem pertinere potest; nam comprehensio ultra cognitionem addit exactam cognitionem ejusdem rei, juxta mentem Augustini, locis supra citatis, et juxta communem usum illarum vocum.

10. Præterea declaratur in Deo ipso, consequenter loquendo in eadem opinione. Negant enim iidem auctores, Deum cognoscere creaturas in se, tanquam in causa, unde consequenter aiunt, licet Deus in se una scientia cognoscat se et creaturas, tamen illam scientiam esse comprehensivam Dei, ut est omnino absoluta a creaturis etiam possibilibus. Imo etiam aiunt, illam scientiam non esse tam necessariam, ut terminatur ad creaturas possibiles, quam ut terminatur ad Deum: inde etiam dicunt, verbum divinum procedere ex scientia Dei, ut est de Deo, non vero, ut est scientia creaturarum: et nihilominus non negabunt Verbum esse ex scientia comprehensiva Dei, et consequenter dicere debent scientiam comprehensivam Dei esse magis necessariam, quam scientiam creaturarum, ergo scientia creaturarum non pertinet ad comprehensionem, ergo scientia beatorum erit comprehensio, nam ad comprehensionem impertinens est, quod representet, vel non representet creaturas.

11. Respondere possunt, licet scientia, quam Deus habet, non requirat actualem terminationem ad creaturas, ut sit comprehensio Dei, tamen postulare, ut sit talis scientia, quæ necessario representet creaturas, si illæ sunt possibiles, vel futuræ. Et ita in illo primo signo, in quo intelligitur esse in Patre comprehensio divinitatis suæ et nondum attingere creaturas possibiles, jam est scientia illa representativa creaturarum, si sint, et hoc tam necessario illi convenit sicut esse scientiam,

vel comprehensionem divinitatis. Hoc autem non ita invenitur in visione creata Dei, et ideo non est comprehensio.

12. Sed hæc responsio non satisfacit, tum quia si illa scientia Dei non est representativa creaturarum ex vi divinitatis cognitæ, tanquam medii ducentis ad cognitionem creaturarum, illa perfectio talis scientiæ, scilicet, quod sit representativa aliorum objectorum scibilium, parum refert comprehensionem Dei, quia solum se habet concomitanter ad cognitionem Dei et non provenit ex illa, sed ex entitativa perfectione illius scientiæ, quasi materiali. Tum etiam quia non repugnabit facere visionem Dei creatam, quæ illam perfectionem habeat, nam dicti auctores docent, posse Deum manifestare per scientiam creatam omnes res possibiles in se ipsis, per propriam cognitionem: docent etiam possibile esse unico actu Deum et creaturas videre, etiamsi non videantur creaturæ in Deo, sed concomitanter: ergo etiam poterit facere Deus unam visionem creatam, qua Deus ipse, et omnes creaturæ possibiles et futuræ videantur: ergo illa visio esset comprehensio, vel certe dicendum est, concomitantiam illam non referre ad comprehensionem, quia neque supponit, neque indicat magis perfectam cognitionem divinitatis, quam si sola ipsa sine creaturis videretur.

13. *Redditur ratio.* — Superest ergo, ut ad cognitionem creaturarum in Deo, tanquam in causa recurramus et dicamus, ad comprehensionem non satis esse cognoscere totum id, quod in re cognita formaliter inest, sed etiam illa omnia ita cognoscere, ut ex vi talis modi cognoscendi ea comprehendantur omnia, quæ quovis modo ab illa essentia emanant, aut emanare possunt. Et hoc ipsum est cognosci non tantum rem totam, sed etiam totaliter, idemque est rem comprehensivam scientis comprehensione finiri, ut Augustinus dixit 12, de Civ., cap. 18, et in idem redit, quod dicitur, oportere, satsique ad comprehensionem esse, *ut nihil lateat videntem*, utique eorum, quæ in tali objecto quocumque modo videri possunt. Quia ergo visio creata hoc non habet, neque habere potest, ideo comprehensio non est. Et hæc fuit ratio D. Thomæ, 1 p., q. 12, art. 8. Nec est diversa ratio, quam in articulo septimo habet, dum probat, Deum non posse comprehendi a beatis, quia lumen gloriæ non potest esse infinitum. Nam hæc est ratio quasi remota et a causa efficiente, altera est proxima et a causa formali: visio enim creata ideo non est comprehensio, quia non ostendit in Deo

omnia, quæ possunt ostendi : ideo autem non omnia illa ostendit, quia finita est, et a lumine finito procedit : finito (inquam) et essentialiter et intensive, neutro enim modo potest esse infinitum. Hinc ergo concludit divus Thomas in illo articulo septimo, Deum finite cognosci per visionem creatam, et ideo non comprehendendi, quia non cognoscitur quantum cognoscibilis est.

14. Et hoc etiam est, quod in eodem art. 7 ad 3, dicit : *Deum non videri totaliter, quia modus objecti non est modus cognoscentis*, id est, quia objectum est cognoscibile infinite, et visio non est infinite cognoscitiva, unde licet videns essentiam Dei, videat ipsam esse infinite cognoscibilem, tamen simul videt a se non infinite videri, et ita suam visionem non habere modum adæquatum objecto, et ideo non comprehendere illud. Quid autem sit objectum illud esse infinite cognoscibile, explicat D. Thomas in articulo octavo, per hoc, quod in eo potest videri quidquid possibile, vel cognoscibile est, quod fieri non potest per visionem finitam. Quocirca nunquam D. Thomas docuit, ad comprehensionem, ut sic, necessarium esse, ut in genere entis sit tam perfecta cognitio sicut est objectum comprehendendum, nam hoc plane falsum est, neque ad rem præsentem erat necessarium. Unde nec ad comprehensionem Dei per se, ac formaliter D. Thomas requirit visionem in genere entis æqualem visioni increatae Dei, quia hoc etiam per se non pertinet ad rationem comprehensionis. Quamquam hoc consecutione quadam sit necessarium. Quia cum Deus sit objectum infinite cognoscibile objective, non potest comprehendendi, nisi infinite cognoscatur : non potest autem infinite cognosci, nisi per virtutem infinitam, quia nulla minor potest penetrare omnia infinita cognoscibilia, quæ in eo latent. Non potest autem esse vis cognoscendi infinita, nec visio sic infinita, nisi increata sit. Atque eandem rationem habet D. Thomas 3 p., q. 40, art. 2, ubi disp. 26, sect. 2, hanc materiam et rationem latius prosecuti sumus, et ideo in præsentem loco hæc sufficiunt.

CAPUT XXX.

SIT-NE DEUS OMNINO INVISIBILIS HOMINI IN VITA MORTALI, ITA UT PRO HOC STATU VISIO CLARA DEI ILLI COMMUNICARI NON POSSIT.

1. Hæc sola quæstio superest ad plenam declarationem hujus attributi et non proponitur

de comprehensione, quia cum illa in omni statu sit homini impossibilis simpliciter, etiam in ordine ad potentiam absolutam, multo magis in statu vitæ mortalis. De visione autem est peculiaris difficultas, quia interdum dicitur Deus invisibilis in hac vita, Joannes 1 : *Deum nemo vidit unquam*, et idem Joannes 4. Addit vero Paulus 1 Timoth. 6 : *Quem nemo hominum vidit, sed nec videre potest*. Nam Exod. 33, ait Deus Moysi : *Non videbit me homo et vivet*. In contrarium vero est, quia interdum dicitur, mortales homines in Scriptura videre Deum et faciem Dei, ut Augustinus, Ep. 112, a cap. 4, late disputat.

Prima conclusio.—Breviter tamen dicendum imprimis est, non esse absolute impossibile hominem in corpore mortali elevari secundum mentem ad videndum clare Deum. Hæc assertio certissima est in theologia. Probatur enim aperte, quia Christi anima conjuncta corpori mortali habuit visionem illam permanentem, ac perpetuam a primo instanti creationis suæ, ut late probatum est in 1 tom., 3 part., disp. 25, sect. 4; ergo posset Deus idem concedere cuilibet homini mortali, etiam si humanitas ejus non esset Verbo hypostatice unita. Nam illa unio nec physice concurrat ad visionem, nec dat capacitatem physicam illius nec formaliter aufert impedimenta illius, sed solum adducit secum quamdam congruentiam, et quasi debitum connaturalitatis, ut ratione illius elevanda fuerit anima sic Deo unita substantialiter, ad summam unionem accidentalem. Ratio vero a priori est, quia in hoc nulla est implicatio contradictionis, quia licet anima unita corpori mortali non possit naturaliter intelligere, nisi per species a phantasmatibus acceptas et cum dependentia ab illis : tamen a Deo elevari potest ad intelligendum per species per se infusas et sine concursu phantasie : ergo eadem ratione potest elevari ad visionem Dei.

3. *Secunda conclusio.*—Dico 2, de communi lege et potentia non conceditur hominibus mortalibus clara visio Divinae essentiae. Hæc assertio est D. Thomæ 1 p., q. 12, art. 11 et 12, q. 5, art. 3, 2, q. 180, art. 5, estque de fide, illam enim probant testimonia Scripturæ in principio adducta, quæ in hoc sensu Patres interpretantur, quos paulo inferius referemus, et quos supra retulimus, capite quinto, contra Anomæos. Nam illi hæretici non solum damnati sunt, quia dicebant, Deum posse comprehendendi, sed etiam, quia dicebant in hac vita comparari claram Dei cognitionem. Sicut etiam

Begardi et Beghinæ non solum damnati sunt, quia dicebant videri Deum naturaliter, sed etiam, quia in hac vita putabant comparari lege communi illam visionem, ut patet ex Clement. *Ad nostram*, de Hæret. Ratio vero a priori est, dispositio divinae providentiæ nobis revelata ; et ipsa experientia satis nota. Hujus vero divinae ordinationis duplex est ratio. Una moralis : altera physica.

4. *Duplex assignatur ratio. Prior.*—*Posterior ratio.*—Prior est, quia tempus hujus vitæ est tempus merendi et pugnandi, post hanc autem vitam est status præmii, quod maxime in visione Dei confertur. Unde Paulus aiebat 2, Cor. 5 : *Dum sumus in corpore, perigrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus et non per species*, et 1, Cor. 13 : *Cum venerit quod perfectum est*, etc., et infra : *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*, et 1, Joan. 5 : *Cum apparuerit, similes ei erimus*. Quasi dicat, non esse hoc in hac vita expectandum, sed in futura. Posterior ratio est, quia status animæ in corpore mortali est ineptissimus ad perfectionem illius visionis. Quia in hoc statu nihil potest intelligere anima nostra nisi modo materiali, id est, ad modum rerum corporalium, a quibus cognitionem accipit. Deus autem videri non potest nisi modo purissimo et maxime spirituali. Et hac ratione maxime utitur D. Thomas, 1 p., quæst. 12, art. 11 et 3, contra Gentes, cap. 47, et quæst. 12, de Verit., art. 9; et ex illa concludit, impossibile esse videre Deum in corpore mortali, quod aliqui intelligunt, id est, cognitione accepta per corpus mortale, seu ministerio sensuum. Atque ita aiunt hoc esse impossibile simpliciter. Sed hoc licet verum sit, non est ad rem, quia supponimus, visionem esse supra naturalem modum cognoscendi hominis, et absolute quæritur, an sit possibilis in hoc statu. Item alias non oporteret, Christum, vel alios excipere, quos D. Thomas excipit. Sensus ergo est, id esse impossibile de lege ordinaria fundata in illa conditione homini naturali.

5. *Dubium.*—*Dupliciter visio animam a corpore abstrahere potest.*—Dubitari vero potest circa hanc rationem, an illa visio communicata divinitus animæ hominis in corpore mortali, ex natura et vi sua extrahat eam ab hac vita mortali aliquo modo : dico *natura sua*, quia interveniente Divina potestate et actione certum est, non semper habere illum effectum. Sicut in Christo Domino fuit visio beata toto tempore vitæ mortalis, sine abstractione animæ a substantia (ut sic dicam), vel

officio illius vitæ. Ideo etiam dixi *aliquo modo*, quia duobus modis intelligi potest, visionem illam habere vim abstrahendi animam a corpore mortali. Primo separando illam omnino etiam quoad substantialem informationem talis corporis. Secundo abstrahendo illam ab omni operatione præsertim sensuum, et raptum seu extasim faciendo, ita ut omnino per visionem impediatur, ne aliquid pro tunc sentire vel percipere possit.

6. *Priori abstractione est conclusio.*—De priori abstractione certum esse judico, ex vi visionis non fieri talem separationem animæ a corpore, etiamsi speciali Dei protectione non impediatur visio, ne talem affectum efficiat. Hoc satis probat exemplum Christi Domini. Nec enim putandum est peculiare, ac continuum miraculum fuisse, quod visio illa animam Christi a corpore non separaverit. Idem confirmat, quod talis visio sine speciali miraculo erit in beatis post resurrectionem, neque oportebit, Deum speciali quadam actione supernaturali aliquid efficere, ut possit illa visio esse in anima informante corpus. Quod vero illud corpus sit immortale ad hoc parum refert, ut statim dicam. Ratio ergo a priori est, quia visio illa nec formaliter, neque effective, repugnat physice cum informatione substantiali animæ in corpus, ut videtur per se notum.

7. *Objectio—Responsum.*—Dices, non repugnare cum informatione per se, repugnare tamen cum corporis mortalitate. Respondeo imprimis informationem animæ quoad substantialem unionem, ejusdem rationis esse in corpore mortali et immortalis. Deinde, dotes gloriæ, quibus corpus efficitur immortale et quodam modo spirituale, aptiusque ad serviendum spiritui, non manare physice et effective a visione beata, sed solum per quamdam congruentem Dei ordinationem suo modo connaturalem illi statui : et quoad hoc fuisse miraculum in Christo habere illam visionem sine gloria corporis. Tamen supposito illo miraculo (quod Deus suspendit gloriam corporis, non obstante visione) dicimus, non esse peculiare miraculum, quod anima illa conservetur corpori unita, cum eadem visione. Quia formaliter non magis repugnat illa visio cum unione ad tale corpus, quam unio hypostatica. Sunt enim res diversi ordinis et in diversis subjectis proximis, unde non habent formalem repugnantiam inter se. Neque unio illa per se est effective per actionem aliquam transeuntem, ut possit effective tollere unionem, vel alterare corpus, aut privare illud dispositionibus necessariis ad unio-